

MAGDALENA PRUSZCZYŃSKA, MARLENA PROCHOROWICZ
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Aktywność turystyczna właścicieli gospodarstw agroturystycznych

Wprowadzenie

Turystyka wiejska i agroturystyka postrzegana jest w Polsce jako ważna gałąź aktywności gospodarczej nie tylko w skali lokalnej, ale i krajowej, a nawet międzynarodowej. Jest to produkt, który coraz częściej zaczyna być oferowany na rynku międzynarodowym, co szczególnie jest widoczne na północnych i południowo-zachodnich obszarach Polski (Kłodziński 2001). Właściciele gospodarstw agroturystycznych prowadzą usługi w większości dla mieszkańców małych miast i dużych metropolii. Często goszczą również turystów z zagranicy, którzy przyjeżdżają wypoczywać w spokoju oraz spożywać produkty regionalne i lokalne. Wielu turystów zagranicznych przyjeżdża uprawiając turystykę sentymentalną: jedni wypoczywali w tym miejscu razem z rodzinami, inni chcą poznać tereny na których zamieszkiwali kiedyś ich dziadkowie.

Dodatkowym atutem wyboru tej formy turystyki jest możliwość poznania codziennych obowiązków, takich jak prace polowe, chów zwierząt, poznanie stylu życia, zwyczajów i tradycji związanej z danym regionem (Chyc 2014).

Autorki na przykładzie gminy Janów, przedstawiły działalność agroturystyczną, atrakcje turystyczne gminy, znaczenie agroturystyki dla obszarów wiejskich i aktywność turystyczną samych kwaterodawców.

Badanie przeprowadzono przy użyciu kwestionariusza ankiety, który został udostępniony w formie elektronicznej, na portalu zrzeszającym mieszkańców gminy. Do analizy wybrano 50 ankiet, które zostały wypełnione w czerwcu 2015 roku. Ankieta składała się z dwudziestu pytań zamkniętych, jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru. W niektórych pytaniach respondenci mieli możliwość wpisania własnej odpowiedzi (Pruszczyńska 2015).

1. Charakterystyka społeczna gminy Janów

Liczba ludności w gminie Janów pod koniec 2014 r. wynosiła 5991 mieszkańców, co stanowiło 2998 mężczyzn i 2993 kobiety. Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się nieznaczny spadek liczby ludności, występuje również ujemny przyrost naturalny. Najliczniejszą grupą w strukturze demograficznej gminy są osoby w wieku produkcyjnym. W 2013 r. ta grupa stanowiła 64%, drugie miejsce stanowiły osoby w wieku przedprodukcyjnym – 18%, podobnie w wieku poprodukcyjnym – 18%. W strukturze wiekowej widoczna jest tendencja starzenia się społeczeństwa gminy, podobnie zresztą jak w całej Polsce.¹ W nieco późniejszym okresie (2015 r.) stopa bezrobocia wynosiła 12,6%.²

Największą powierzchnię w gminie Janów stanowią lasy (ok. 52%) i użytki rolne (ok. 44%), pozostała część to zabudowania, infrastruktura komunikacyjna i nieużytki. Rolnictwo jest słabo rozwinięte, ze względu na niską jakość gleb, trudne warunki wodne i zróżnicowaną rzeźbę terenu. Gleby klasy V i VI stanowią aż 68% powierzchni użytków rolnych. Uprawę roślin utrudniają też zbyt niskie opady (Bartkowiak 2015). Produkcja rolna dotyczy głównie uprawy zbóż i ziemniaków, jednak coraz częściej zostaje przekształcona na produkcję towarową. Wielu gospodarzy zajęło się działalnością pozarolniczą, w tym agroturystyką, wykorzystując zabudowę, wolne powierzchnie składów i magazynów.

Na początku lat 80. XX wieku zaledwie kilka kwater agroturystycznych można było zauważyć w gminie, a na początku lat 90., wielu gospodarzy zaczęło szukać dodatkowego źródła dochodu, upatrując korzyści w turystyce wiejskiej. Dzięki namowom doradców z Ośrodka Doradztwa Rolniczego, którzy za-

¹ Urząd Statystyczny w Katowicach, *Statystyczne Vademecum Samorządowca* 2014, <http://katowice.stat.gov.pl>

² Informacja o sytuacji na lokalnym rynku pracy, PUP, Częstochowa 2015.

praszali na kursy i szkolenia oraz przychylności władz samorządowych, coraz więcej gospodarzy dało się przekonać do prowadzenia działalności agroturystycznej.

Na początku rolnicy nie dostrzegali potencjału własnego regionu i ograniczali się tylko do wynajmowania pokoi, nie oferując żadnych dodatkowych usług. Z czasem zrozumieli, że turysta chętnie będzie spożywał posiłki przygotowane na produktach lokalnych i regionalnych, a także chętnie pozna okolice i ich walory turystyczne (Sikorska-Wolak 1995).

Obecnie w gminie znajdują się 32 gospodarstwa agroturystyczne o bardzo zbliżonej ofercie turystycznej: miejsce na rozpalenie ogniska, plac zabaw, miejsce na postawienie namiotu, przyczepy cempingowej. Bywa, że przyjmuje się turystów razem z ich psem, kotem, innym odpowiednio zabezpieczonym zwierzęciem. W gospodarstwach można wypożyczyć sprzęt wodny, można wędkować, organizowane są przejażdżki konne, a także można uczestniczyć w lekcjach nauki jazdy konnej. Pobliskie lasy bogate są w runo leśne, dlatego agroturyści często wybierają się na grzybobranie, zbieranie jagód i innych owoców leśnych.

Agroturyści najczęściej oferują pokoje 2–3–4 osobowe, nie więcej niż pięć pokoi w gospodarstwie. Ma to związek z opodatkowaniem działalności. Gospodarstwo agroturystyczne posiadające nie więcej niż pięć pokoi, zwolnione jest z podatku dochodowego.

Gospodarstwa zajmujące się przyjmowaniem gości na wypoczynek można podzielić ze względu na bazę rekreacyjno-wypoczynkową, określając jednocześnie jego typ (Jalinik 2005):

- **gospodarstwa uniwersalne** – powinny charakteryzować się tym, że na jego powierzchni uprawiane są rośliny zbożowe i okopowe, jest również produkcja zwierzęca, znajdują się łąki i pastwiska, jest także miejsce na ognisko, plac zabaw i gier. W gospodarstwie uniwersalnym niezbędna jest infrastruktura turystyczna: rowery, gry stolikowe, dostęp do wód powierzchniowych, dostęp do obszarów leśnych. Gospodarstwo uniwersalne powinno posiadać wszystkie podstawowe urządzenia sportowo-rekreacyjne i wszelkie udogodnienia dla wypoczywających turystów;
- **gospodarstwa dla rodzin z małymi dziećmi** – powinny zapewnić różnorakie atrakcje: różnorodność zwierząt gospodarskich i bezpieczny do nich dostęp, wybudowany i wyposażony w atrakcyjne urządzenia plac zabaw i gier, sprzęt sportowo-rekreacyjny (rowery, hulajnogi, sanki, gry). Gospodarstwa

powinny przygotować pomieszczenia dla dzieci, by w razie niesprzyjających warunków atmosferycznych mogły one w sposób urozmaicony spędzać wolny czas. Ponad połowa spośród badanych właścicieli gospodarstw organizuje imprezy we własnym zakresie.

- **gospodarstwa dla niepełnosprawnych** – przyjmuje się, że w naszym kraju co siódma osoba nie jest w pełni sprawna. Przygotowanie dla tej grupy gości wiąże się ze szczególnym przygotowaniem budynku, pomieszczeń i osób sprawujących nadzór, dlatego też nie każde gospodarstwo będzie w stanie przyjąć gości o ograniczonej sprawności. Do grupy niepełnosprawnych zalicza się osoby: poruszające się o kulach i laskach, na wózkach inwalidzkich, osoby o bardzo niskim wzroście, z dysfunkcją narządu wzroku, głuchych i niedosłyszących, a także chorych o niewidocznym kalectwie (Świetlikowska, 2000). W ostatnim okresie wiele gospodarstw podpisało umowy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i przystosowało pokoje i zaplecze dla tych osób. W ramach turnusu rehabilitacyjnego można wybrać się na wypoczynek w gospodarstwie agroturystycznym;
- **gospodarstwa dla osób w podeszłym wieku** – taki typ gospodarstwa wymaga podobnego wyposażenia jak dla osób niepełnosprawnych, ale osób starszych nie należy izolować od młodszego pokolenia. Osoby starsze zazwyczaj mają wyższe wymagania, przyjeżdżają często poza sezonem urlopowym, by uniknąć upału. Bywa, że od kwaterodawcy oczekują stworzenia odpowiedniego klimatu: ciszy i spokoju, zabezpieczenia pomocy medycznej, urozmaiconej kuchni i fachowości kulinarnej.

W branży agroturystycznej, podobnie jak w każdej innej, panuje spora konkurencja, dlatego część gospodarstw wybiera specjalizację, której celem jest skuteczniejsze przyciągnięcie turystów. Jednym ze sposobów na to jest tworzenie gospodarstw ekologicznych, czyli tzw. ekoturystyka, która jest definiowana jako wypoczynek u rolnika prowadzącego czynne gospodarstwo rolne, z zachowaniem określonych standardów, np. oferowanie ekologicznych pomieszczeń, ekologicznej żywności z certyfikatem. Konkurencją wśród gospodarstw mogą być te przystosowane do przyjęcia osób niepełnosprawnych i nie chodzi tu tylko o niepełnosprawność ruchową, ale również sensoryczną i intelektualną (Prochorowicz 2010).

Wielu mieszkańców gminy Janów twierdzi, że gmina może tylko zyskać na przyjazdach turystów, zwiększy się sprzedaż produktów regionalnych, podwyższając jednocześnie budżet gminy, a także można poznać wielu ciekawych

ludzi, porozmawiać, wymienić poglądy i wiele się nauczyć. Można również podszkolić język obcy, przyjmując turystów zagranicznych, którzy chętnie odwiedzają polską wieś. Zwiększą się dochody samych właścicieli gospodarstw rolnych, które prowadzą działalność pozarolniczą. Wśród ankietowanych aż 78% uważa, że nastąpi poprawa estetyki wsi, polepszy się standard dróg i oświetlenia, jak również poszerzy się oferta usługowa nie tylko dla turystów. Ze wszystkiego będą również korzystali mieszkańcy.

Ankietowani wypowiedzieli się również na temat wpływu agroturystyki na tworzenie nowych podmiotów gospodarczych. Powstało wiele firm, między innymi: transportowe, gastronomiczne, remontowe, ogrodnicze, sprzątające, wypożyczenia sprzętu sportowego. Wielu mieszkańców może świadczyć także usługi przewodnickie, obsługując turystów z kwater agroturystycznych i przybywających na jeden dzień.

Według mieszkańców gminy, z agroturystyki wynikają korzyści społeczne:

- aktywizacja zawodowa – tak twierdzi 44% badanych
- nauka języków obcych – 14%
- obcowanie z innymi kulturami – 32%
- wzrost tolerancji – 28%
- wzrost świadomości własnych zwyczajów i tradycji – 42%
- poszerzenie kontaktów społecznych – 56%
- integracja środowiska wiejskiego – 46%.

Agroturystyka to nie tylko korzyści, ale również pewne zagrożenia, o których również wypowiedzieli się mieszkańcy gminy. Największym zagrożeniem społecznym spowodowanym wzmożonym ruchem turystycznym są konflikty między ludnością lokalną, a odwiedzającymi (36%). Na kolejnej pozycji znajduje się poczucie niesprawiedliwości (30%). Zdecydowanie mniejszym zagrożeniem jest prostytutka (6%), narkomania (4%), a także pogorszenie jakości i zmiany lokalnej tradycji kulturowej (2%). Niestety, mieszkańcy twierdzą, że wraz z przyjazdem dużej grupy turystów nastąpił wzrost przestępczości (18%). Inne, a wśród nich: zazdrość ludzka (4%).

Obce nie są również działania proekologiczne, które sprzyjają rozwojowi agroturystyki (tab. 1).

Tabela 1

Działania proekologiczne sprzyjające agroturystyce w opinii mieszkańców

Wyszczególnienie	Liczba odpowiedzi, %
Segregacja odpadów	25 / 50
Oczyszczalnie ścieków	19 / 38
Ograniczenie mineralnych nawozów i chemicznych środków ochrony roślin	2 / 4
Opieka nad pomnikami przyrody	16 / 32
Ponowne wykorzystanie opuszczonych pomieszczeń	15 / 30
Stosowanie preparatów rozkładających zanieczyszczenia organiczne w szambie	4 / 8
Używanie opakowań zwrotnych lub papierowych	12 / 24
Używanie energooszczędnych sprzętów i żarówek	20 / 40
Inne	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Mieszkańców gminy Janów zapytano również o negatywne zmiany w środowisku przyrodniczym spowodowanym ruchem turystycznym. Zdecydowana większość respondentów (39 osób = 78%) deklaruwała, że odwiedzający nie powodują większych zmian z środowiska naturalnym. W przeciwieństwie do nich 11 mieszkańców (22%) twierdziło, że turyści jednak przyczyniają się do dewastacji przyrody. Panuje opinia, że „Nie szanują, bo to nie jest ich”.

Zarówno mieszkańcy, którzy nie prowadzą gospodarstw agroturystycznych, jak i kwaterodawcy uważają, że duży wpływ na rozwój agroturystyki mają władze lokalne. To ich działania – między innymi zwolnienia z podatku, liczne szkolenia, kursy, doradztwo – sprzyjają temu rozwojowi.

2. Charakterystyka właścicieli gospodarstw agroturystycznych

Prowadzeniem gospodarstwa agroturystycznego, a raczej wynajmem pokoi dla turystów, w celu dodatkowego źródła dochodu zajmują się osoby w różnym wieku. Zarówno te o małym stażu w pracy rolniczej, jak i osoby z długoletnim stażem w rolnictwie. Tutaj nie ma reguły, liczy się przedsiębiorczość i wizja przyszłości. Kwaterodawca przede wszystkim powinien lubić ludzi, a najlepiej by cała rodzina włączyła się w pracę tworząc ofertę turystyczną, która znajdzie uznanie wśród przybywających na wieś.

Wykształcenie było zróżnicowane, i tak: zawodowym rolniczym legitymowało się 4% rolników, średnim innym niż rolnicze – 26%, wyższe rolnicze posiadało 6% gospodarzy, a wyższe inne niż rolnicze 6%. Najwięcej osób posiadało wykształcenie wyższe inne niż rolnicze – 52%.

W grupie ankietowanej znalazło się 28% osób w wieku 34–45 lat, a następnie 34%, to osoby w wieku 46–56 lat, w wieku 57–65 lat było 2% ogółu badanych. Kwaterodawcy do 34. roku życia stanowili tutaj największą grupę badanych i stanowili 36%.

Wśród tej grupy znalazły się osoby, które uczą się lub podwyższają swoje wykształcenie (14%), dwa procent stanowili emeryci i renciści, 70% zajmujący się tylko gospodarstwem rolnym, w tym agroturystyką. Prowadzący dodatkową działalność gospodarczą, na zasadach płacenia podatku, zajmowało się 6% ankietowanych.

3. Ekonomiczne korzyści i ograniczenia w prowadzeniu działalności agroturystycznej

Świadczenie usług agroturystycznych stwarza wiele nowych możliwości dla społeczności wiejskiej, między innymi w sferze ekonomicznej. Jednym z profitów płynących z prowadzenia tej działalności jest aktywizacja przedsiębiorczości ludności wiejskiej. Gospodarze, którzy podjęli się takiej działalności i odnoszą w tej dziedzinie sukcesy, przyczyniają się do aktywizacji innych ludzi. Wzrastająca konkurencja na rynku usług agroturystycznych sprawia, że kwaterodawcy są zmuszeni do ciągłego doskonalenia i rozszerzania wachlarza oferowanych przez siebie usług, co nie pozwala im na pozostanie „w miejscu”.

Ważną zaletą wynikającą ze świadczenia usług turystycznych na wsi, jest dodatkowy dochód w gospodarstwie. Jest to niekiedy główna przyczyna dla której prowadzona jest ta działalność. Dochód uzyskiwany jest między innymi ze świadczenia usług noclegowych, żywieniowych, czy sprzedaży produktów rolnych z własnego gospodarstwa. Produkty te (np. miody, nalewki, jaja) często sprzedawane są bezpośrednio turystom (po cenach wyższych niż hurtowe, zwłaszcza gdy posiadają atest zdrowej żywności) lub osobom prowadzącym żywienie zbiorowe. Turysta poszukujący bliskości z naturą jest bowiem gotów zapłacić wyższą cenę, by mieć pewność, że oferowane mu produkty są świeże i naturalne. Dodatkowy dochód można uzyskać także przez działalność związa-

ną z turystyką wiejską i rekreacją, np. poprzez prowadzenie stadniny koni, szkółek jeździeckich, czy wypożyczanie sprzętu wodnego. Jeżeli gmina posiada wysokie walory przyrodnicze lub klimatyczne, turysta zobowiązany jest do zapłacenia opłaty klimatycznej, niezależnie od ceny usług turystycznych. Powszechne jest również restaurowanie zabudowań historycznych znajdujących się na obszarach wiejskich, a także ich nowy wykorzystanie w sposób przynoszący zyski (Strzembicki 2011).

Kolejnym profitem może być rozwój rzemiosła i twórczości ludowej. Turysty przebywający na urlopie są bardziej rozrzutni finansowo niż w życiu codziennym. Nabywają chętniej wiele towarów i usług, wspierając w ten sposób rozwój np. przemysłu pamiątkarskiego. Za wyroby twórczości ludowej (hafty, rzeźby, obrazy), jak i rzemieślnicze (wyroby ze skóry, metalu, drewna) są skłonni zapłacić wyższą cenę, niż cena rynkowa. To właśnie dzięki temu niektóre punkty usługowe, np. stare kuźnie mają szansę na odnowienie działalności, po odpowiednim przebranżowieniu na kuźnie artystyczne (Marks i in. 2002).

Prowadzenie agroturystyki wiąże się również z postępem w hodowli, produkcji rolniczej i ogrodniczej. Dużym zainteresowaniem cieszyła się hodowla koni, kóz, zwierząt futerkowych dla celów rekreacyjnych. Powstały też małe farmy, które chętnie odwiedzane są przez zorganizowane grupy dzieci z przedszkoli i szkół. W ramach Zielonej Szkoły dzieci przyjeżdżają do gospodarstwa poznać zwierzęta, ptactwo domowe, a także za pomocą właścicieli nauczyć się piec chleb, lepić pierożki itd. W taki sposób również można zwiększyć swój dochód w gospodarstwie.

4. Aktywność turystyczna właścicieli gospodarstw agroturystycznych

Przeprowadzając badania ankietowe wśród mieszkańców gminy Janów, nie zapomniano o kwaterodawcach. Czy wypoczywają we własnych gospodarstwach rolnych, w jakim czasie wyjeżdżają na wypoczynek, wyjeżdżają zostawiając gospodarstwo dzieciom, a może proszą o pomoc sąsiadów. Te pytania zadano wielu mieszkańcom.

Właściciele gospodarstw świadczących usługi agroturystyczne najczęściej wypoczywają poza sezonem. Tutaj, 46% gospodyń jedzie z mężem zostawiając

dom pod opieką dzieciom. Najczęściej jest to rodzina wielopokoleniowa i można swobodnie wyjechać. Z kolei 26% kobiet wyjeżdża do sanatorium. To dobry znak, że kobiety dbają o swoje zdrowie, bądź też korzystają z opieki medycznej w celu poprawy kondycji zdrowotnej. Młodzi kwaterodawcy najczęściej wyjeżdżają zimą, by poszusować na nartach, bądź też skorzystać z oferty biura podróży i wypocząć w ciepłych krajach.

Z tabeli 2 zawierającej wyniki odpowiedzi ankietowanych, można stwierdzić, iż najwięcej osób korzysta z internetu. Nie dziwimy się, gdyż każda firma, instytucja i biuro posiadają dziś własną witrynę. Na stronach internetowych możemy znaleźć ofertę usług świadczonych przez hotel, pensjonat, sanatorium, obiekt turystyczny.

Tabela 2

Wypoczynek właścicieli gospodarstw agroturystycznych – wybór informacji o wyjeździe (można wybrać kilka odpowiedzi)

Wyszczególnienie	Procent odpowiedzi
Rodzina/znajomi	18
Telewizja, prasa	9
Internet	66
Katalogi	19
Biuro podróży	9
Organizacje kościelne	12
Biura informacji turystycznej	23
Pytam lekarza (klimat)	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie kwestionariusza ankiety.

Osoby wyrażające chęć skorzystania z oferty sanatoryjnej, najczęściej pytają lekarza o miejsce rekreacji i rehabilitacji, gdyż jest to często związane z klimatem, a także dolegliwościami zdrowotnymi. Na informację od lekarza liczy najczęściej 21% ankietowanych. Najmniej osób korzysta z reklamy w prasie i telewizji oraz z biura podróży. Wynika to często z braku zaufania do tych mediów, a jeśli chodzi o biura podróży, to najczęściej są usytuowane w dużej odległości od miejsca zamieszkania i zastępowane jest przez internet. Wiele osób korzysta z wyjazdów proponowanych przez organizacje kościelne (12%). Są to najczęściej wyjazdy do sanktuariów, miejsc świętych, a także wyjazdy związane z terminami świąt kościelnych. Jak twierdzą ankietowani dobrym

doradcą jest rodzina i znajomi i często wybierają się w miejsca sprawdzone przez osoby im bliskie (18%).

Jeśli chodzi o wyjazdy zagraniczne to częściej wyboru takiego dokonują osoby do 65 roku życia. Starsze osoby, ze względu na niekorzystną zmianę klimatu, a także duże odległości, wolą wypoczywać na terenie kraju lub w miejscowościach przygranicznych. Góry kochają prawie wszyscy (89%), dlatego wybierają wypoczynek zimą – jak wypowiadają się – *„bez śniegu nie ma zimy, a góry są pewniejsze, że tam będzie leżał”*.

Wielu ankietowanych chwali sobie krótkie pobyty u rodziny (46%), głównie u dzieci, które wyjechały do szkoły do miasta i tam znalazły pracę. Na wieś nie jadą, no chyba że podpatrzeć jak radzą sobie agroturyści na innym terenie (2%).

Kilka osób spośród ankietowanych wybiera się poza granicę Polski (4%), a to dlatego, że dzieci wyjechały w poszukiwaniu pracy. Znalazły pracę i zapraszają rodziców, by mogły zobaczyć jak się tam żyje i zwiedzić miasta i okolice. Wyjazdy dzieci do innego kraju, mają również swoje zalety. Latem zapraszają swoich znajomych i przyjeżdżają na kilka dni razem z nimi. Mogą pochwalić się życiem na wsi, smaczną polską kuchnią i nie wykluczone, że w przyszłości przyjadą tu ze swoimi rodzicami lub rodzinami. W ten sposób również promuje się polską agroturystykę.

Podsumowanie

W artykule wskazano na ważne miejsce agroturystyki w gminie Janów. Jeśli odwiedzi się tę gminę rozrywkom nie będzie końca. W ostatnich latach coraz więcej osób odwiedza tę gminę, a to za sprawą edukacji sportowej, którą oferują trzy kluby sportowe, prowadzące zajęcia z walki Taekwondo, w piłce nożnej, lekkoatletyce. Można posłuchać chóru, zespołu folklorystycznego, uczestniczyć jako gość w zajęciach Koła Gospodyń Wiejskich. Obiekty przyrody i kultury stanowią niezwykłą atrakcję dla turystów. Cztery rezerwaty przyrody wchodzi w skład Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”. Niezwykłą atrakcją jest wieś Złoty Potok, w której znajduje się Muzeum Regionalne w dworku Krasińskich. Wielu turystów przybywa tu do najstarszej w Europie Pstrągarni, założonej w 1881 roku przez ród Raczyńskich.

Badanie rynku agroturystycznego w gminie Janów, pokazało, że duży wpływ na aktywizację obszarów wiejskich mają właśnie takie gospodarstwa. To

one mogą i są przykładem dla innych gospodarzy w gminie. Działalność ta sprzyja wzrostowi dochodów lokalnych przedsiębiorstw, z których korzystają lokalni mieszkańcy, jak i turyści. Obserwuje się wzrost estetyki wsi oraz praktyczne wykorzystanie wolnych po produkcji zwierzęcej i roślinnej pomieszczeń (część obory, stodoły). Często stare kuźnie zamieniono na miejsca do prowadzenia działalności kowalstwa artystycznego, przeżywającego w ostatnich latach swój renesans.

Rolnicy prowadzący działalność turystyczną w swoich kwaterach bardzo często nie mają czasu, by wypocząć poza miejscem zamieszkania. Autorki publikacji zapytały jak regenerują siły do następnego sezonu, by mogły z uśmiechem przyjąć agroturystów. Większość stara się choć na kilka dni wyjechać z domu. Najczęściej poza sezonem letnim, choć święta tradycyjnie spędza się rodzinnie na wsi.

Agroturystyka pobudza również samych mieszkańców do poszerzenia kontaktów społecznych, integracji środowiska wiejskiej, wzrostu świadomości własnych obyczajów i tradycji przy jednoczesnym poszanowaniu odmienności.

Aby znać inne tradycje i zwyczaje niektórzy kwaterodawcy wyjeżdżają poza Polskę do gospodarstw agroturystycznych, by zobaczyć jakie usługi oferują tamtejsi kwaterodawcy i czym można zaskoczyć w przyszłości turystów, by oferta była konkurencyjna.

Bibliografia

- Bartkowiak, I. (2015). Turystyka jako alternatywne źródło dochodu w rolnictwie na przykładzie gminy Janów. Pobrano z: <http://janów.pl>
- Chyc, K. (2014). Agroturystyka (wybrane aspekty), materiał pomocniczy do samodzielnego studiowania przez studentów. Warszawa.
- Jalinik, M. (2005). Typologia gospodarstw agroturystycznych jako determinanta rozwoju usług. Politechnika Białostocka, Rozprawy Naukowe 123, Białystok 2005, 146–150.
- Kłodziński, M. (2001). Rola turystyki w rozwoju obszarów wiejskich. W: Turystyka wiejska czynnikiem ożywienia terenów wiejskich. Materiały konferencyjne IX Ogólnopolskiego Sympozjum Agroturystycznego. CDiEwR, Kraków, 3.
- Marks, M., Marks, E., Młynarczyk, K. (2002). Znaczenie agroturystyki w rozwoju obszarów wiejskich. Olsztyn Kolegium Wydawnicze Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

- Prochorowicz, M. (2010). Działalność gospodarstw agroturystycznych zaangażowanych w obsługę osób niepełnosprawnych. ZN Uniw. Szczec., Ekonomiczne Problemy Usług 53, 549–562.
- Pruszczyńska, M. (2015). Agroturystyka jako forma aktywizacji obszarów wiejskich (na przykładzie gminy Janów). Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Praca dyplomowa – maszynopis.
- Sikorska-Wolak, I. (red.). Doradztwo rolnicze a kształtowanie się przedsiębiorczości rolników, Warszawa; Wyd. SGGW.
- Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014. Urząd Statystyczny w Katowicach. Pobrano z: <http://katowice.stat.gov.pl>
- Strzembicki, L. (2011). Uwarunkowania rozwoju agroturystyki i usług towarzyszących na obszarach wiejskich. Pobrano z: red.wroc.pl
- Świetlikowska, U. (red.). (2000). Agroturystyka. Warszawa; Wydawnictwo FAPA.

Tourist activity of proprietors of agrotourist economies

Summary

Rural tourism and agrotourism is perceived in Poland as important branch of economic activities not only in local scale but also national but even international. The owners of bed and breakfast farms lead services in the majority for the inhabitants of small cities and of large metropolises. Often they entertain also tourists from abroad, which they arrive to rest quietness and to consume regional products and local. Authors on the example of the community of Jan, introduced agrotouristic activity, attractions touristic communities, the meaning of agrotourism for rural areas and touristic activity guests.

Translated by Wojciech Lewicki